

ČESKÁ REPUBLIKA

Česká školní inspekce

**Jihomoravský inspektorát - oblastní pracoviště
Brno**

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Základní škola T. G. Masaryka Rajhrad, okres Brno-venkov

Havlíčková 452, 664 61 Rajhrad

Identifikátor školy: 600 111 121

Termín konání orientační inspekce: 3. – 5. červen 2002

Čj.	126 163/02-5176
Signatura	ol3cv106

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní škola T. G. Masaryka Rajhrad, okres Brno-venkov, je organizační složkou obce zřízenou Městem Rajhrad zřizovací listinou ze dne 6. 3. 2002. Škola sdružuje základní školu s kapacitou 780 žáků, školní družinu a školní klub s kapacitou 110 žáků a školní jídelnu s kapacitou 300 jídel denně. Výuka probíhá také na odloučeném pracovišti na ulici Masarykova 9/96, Rajhrad, kde je umístěna většina tříd prvního stupně. K 30. 9. 2001 navštívoval školu 421 žák ve 20 třídách, ve školní družině bylo zapsáno 50 žáků k pravidelné docházce a ve školním klubu 43 žáci. Výuka ve škole probíhá podle schválených učebních dokumentů Základní škola, č. j. 16847/96-2.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ

Česká školní inspekce hodnotila průběh, výsledky a podmínky vzdělávání na prvním stupni základní školy v předmětech český jazyk a matematika a na druhém stupni v předmětech český jazyk, matematika, fyzika, chemie, přírodopis, hudební výchova a výtvarná výchova. Hodnocení vychází z hospitační činnosti v jednotlivých předmětech, z vyhodnocení podkladových materiálů, výsledků práce žáků, z rozhovorů s pedagogickými pracovníky a vedoucími pracovníky školy, z prohlídky prostor a ze studia povinné a další dokumentace školy. Hospitační činnost byla zaměřena na hodnocení plánování a přípravy výuky, personálních, materiálních a psychohygienických podmínek výuky, organizace, forem a metod práce, motivace a hodnocení a komunikace a interakce.

První stupeň základní školy (český jazyk a matematika)

Týdenní počet vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících i časová dotace hodin vyučovaných předmětů odpovídaly učebnímu plánu realizovaného vzdělávacího programu. Časově tematické plány byly zpracovány pro všechny ročníky společně pro paralelní třídy. Při rozpracování učiva do jednotlivých ročníků vycházeli vyučující především z používaných učebnic, což ztěžuje kontrolu plnění učebních osnov. Bezprostřední příprava vyučujících na výuku byla většinou velmi dobrá, odrážela jejich pedagogickou zkušenost. Vzdělávací cíle byly pojaty reálně, vycházely z tématu probíraného učiva. V průběhu vyučovacích hodin se je dařilo plnit. V některých případech však byla jejich formulace volena s ohledem na práci učitele v hodině nikoliv na činnosti žáků.

Z učitelů, kteří vyučují na prvním stupni základní školy, dva vyučující nesplňují svým vzděláním vyhláškou požadované podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Tato skutečnost neměla negativní dopad na věcnou či odbornou stránku výuky, pouze v jednom případě se méně příznivě odrazila v celkové organizaci vyučovací hodiny.

Třídy prvního stupně (kromě dvou tříd 5. ročníku) jsou umístěny v samostatné budově odloučeného pracoviště. Prostorové podmínky vzhledem k počtu žáků jsou velmi dobré. Školní nábytek ve třídách byl většinou starší. V některých třídách byly renovovány desky školních lavic, což přispělo ke zlepšení celkové estetiky těchto tříd. Množství názorných učebních pomůcek umístěných v jednotlivých třídách bylo velmi rozdílné, stejně jako četnost jejich účelného využití přímo ve výuce. K zajištění názornosti si vyučující zhotovují jednoduché pomůcky také sami, jelikož nové modernější pomůcky jsou z důvodu nedostatku

finančních prostředků pořizovány jen vzácně. Audiovizuální a didaktická technika byla k dispozici, avšak trvale ve třídách umístěna není. V hospitovaných hodinách využita nebyla. Ve vyučování žáci pracovali se schválenými učebnicemi a pracovními sešity.

Materiálními podmínkami a zvolené organizací většiny vyučovacích hodin (frontální výuka) odpovídala také psychohygienu žáků. Zatímco u mladších žáků byla relaxace různými formami vhodně zařazována, u starších žáků zůstala většinou zcela opomenuta. Vzhledem ke zkrácení dvacetiminutové přestávky nabývá relaxace na významu, který není všemi vyučujícími dostatečně vnímán a doceňován.

Struktura zvolených vyučovacích metod ve výuce se výrazně nelišila. Převažovaly frontální činnosti střídavě zahrnující samostatnou a společnou práci žáků řízenou učiteli. Aplikace tradičních frontálních metod a forem práce vedla sice ke splnění daného vzdělávacího cíle, ale ne vždy s potřebnou efektivitou výuky. Žáci uměli samostatně pracovat s učebnicemi, zadané úkoly plnili většinou velmi dobře a celkově prokazovali dobré znalosti. Probírané učivo navazovalo na předchozí znalosti žáků často i v rámci využití mezipředmětových vztahů. Vyučující sledovali míru zvládnutí učiva a jeho bezchybnou aplikaci v zadávaných úkolech. Nová látka byla důkladně žákům vysvětlena, avšak bez aktivního podílu žáků na jejím vyvození. Tempo výuky bylo většinou pomalejší, bylo přizpůsobováno spíše průměrným žákům. V menším počtu hodin bylo využito diferenciací v zadávaných úkolech vzhledem k žákům se specifickými potřebami učení i vzhledem k individuálním schopnostem a dovednostem žáků. Prostor pro činnosti, které by žáky motivovaly a zároveň je podněcovaly k větší aktivitě, k samostatné, tvořivé práci a k osvojování sociálních kompetencí, byl vytvořen pouze ojediněle.

Účinná vstupní motivace byla využívána zřídka. Ve většině případů splynula s informací o průběhu vyučovací hodiny. Průběžné hodnocení výkonu žáků, většinou pozitivního charakteru, bylo objektivní. Učitelé během sledovaných hodin kontrolovali plnění zadané samostatné práce, čímž zároveň ověřovali míru zvládnutí učiva. Zpětnou vazbu o své úspěšnosti získávali žáci vzájemnou nebo společně prováděnou kontrolou vypracovaného úkolu. Klasifikace čtení byla objektivní, nebyla však učitelkou zdůvodněna. Závěrečné shrnutí učiva provedené za spoluúčasti žáků bylo realizováno jen v jednom případě. Celkové zhodnocení práce a aktivity žáků ve většině hodin scházelo nebo mělo pouze formální ráz, stejně jako vedení žáků k sebehodnocení.

Ve většině sledovaných vyučovacích hodin dominoval verbální projev vyučujících. Žáci měli celkově malý prostor pro své slovní vyjádření a souvislý mluvní projev. Jen v ojedinělých případech byli ve výuce aktivními účastníky, kteří se podíleli na vyvozování učiva, diskutovali, prezentovali své názory, zážitky a zkušenosti. Rozvoji komunikativních dovedností žáků nevěnovali všichni vyučující dostatečnou pozornost. Prostor pro vzájemnou komunikaci a interakci měli žáci pouze v rámci realizované vzájemné kontroly. Svým taktickým a tolerantním přístupem vyučující vytvářeli ve třídách příznivou, nestresující atmosféru.

Plánování a příprava výuky vzhledem k realizovanému vzdělávacímu programu měly velmi dobrou úroveň. Personální podmínky byly vzhledem k odborné a pedagogické způsobilosti velmi dobré, materiální a psychohygienické podmínky byly průměrné. Celkově měly podmínky výuky průměrnou úroveň. Organizace výuky, vhodnost a efektivita použitých metod a forem práce stejně jako motivace, způsob hodnocení, komunikace a interakce byly průměrné.

Kvalita výuky na prvním stupni byla celkově průměrná.

Druhý stupeň základní školy (český jazyk, matematika, fyzika, chemie, přírodopis,

výtvarná výchova a hudební výchova)

Časová dotace hospitovaných předmětů odpovídala ve všech ročnících platnému učebnímu plánu, obsah učiva byl v souladu s učebními osnovami. Vyučující mají sice vypracovány tematické plány, ty jsou však v některých předmětech formální, např. v českém jazyce neodrážejí proporcionalitu vnitřního členění předmětu na složky a v některých případech ani nekorrespondují s časovým rozvržením učiva v průběhu školního roku. Některým tématům v matematice bylo během školního roku věnováno více vyučovacích hodin, než je stanoveno v tematických plánech, a tím dochází k nerovnoměrnému časovému rozložení učiva na úkor jiných témat. V ročníku, který ukončil povinnou školní docházku ve školním roce 2000/2001, nebyly dodrženy učební osnovy tím, že nebyla odučena témata Základy statistiky a Základy finanční matematiky. Ze strany předmětových komisí je členění učiva do jednotlivých ročníků věnována menší pozornost. Bezprostřední příprava vyučujících na hospitované hodiny byla pečlivá, učitelé měli hodiny většinou promyšleny a připravovali i doplňkové materiály pro výuku. Cíle byly obvykle stanoveny v rovině poznatků, méně se zaměřovaly na rozvoj dovedností a kompetencí. Ojediněle byly stanovené výukové cíle zaměněny s tématem hodiny.

Jedna učitelka v českém jazyce, tři učitelky v přírodovědných předmětech a jedna učitelka v hudební výchově nesplňovaly podmínky pedagogické způsobilosti dané právním předpisem. Ostatní vyučující splňovali podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Absence pedagogické způsobilosti se negativně promítala především do organizace hodin a motivace žáků.

Plánování a příprava výuky byly v českém jazyce, přírodovědných předmětech, hudební výchově a výtvarné výchově velmi dobré, v matematice průměrné. Personální podmínky byly na průměrné úrovni.

Český jazyk

Sledované hodiny českého jazyka probíhaly většinou v kmenových třídách, jedna hodina byla vyučována v počítačové učebně. Třídy byly prostorné, světlé, avšak z estetického hlediska chudé, na stěnách byly umístěny pouze malé nástěnky odrážející život třídy a fotografické záběry krajiny; materiály vztahující se k učivu se vyskytly spíše sporadicky. Podnětnost prostředí byla na nižší úrovni. Vybavenost školy učebními pomůckami pro český jazyk je průměrná. K dispozici je učitelská knihovna s odbornou literaturou i beletrií, videotéka, gramofonové desky, gramatické tabule a mapy. Materiální zabezpečení sledovaných vyučovacích hodin bylo rovněž průměrné. Žáci jsou vybaveni vhodnými učebnicemi a pracovními sešity, avšak názorné pomůcky a didaktická technika se vyskytly ojediněle. Přínosné byly vyučujícími připravené doplňující materiály pro práci s textem.

Převažoval řízený rozhovor a individuální plnění úkolů. Vyučující se snažili o střídání činností, zařazovali práci písemnou i ústní. Žáci však byli převážně pasivními příjemci informací, podněcování jejich aktivity směřovalo k plnění zadaných úkolů, méně často k rozvoji jejich vlastního myšlení a hledání správného řešení. V jednom případě byl zadán úkol na větší část hodiny, avšak žáci si s ním nevěděli rady, nebyla jim poskytnuta žádná pomoc ze strany vyučujícího a ani výsledek jejich snažení nebyl zkontrolován. V hodině literární výchovy byl velmi vhodně zařazen referát žáka o přečtené knize a ve slohu mluvní cvičení. V ojedinělých případech byl zaznamenán diferencovaný přístup k žákům se specifickými poruchami učení. Učivo bylo žákům předkládáno většinou věcně správně.

Vstupní motivace se vyskytla pouze v menší části hodin, většinou byla nahrazena informací o průběhu hodiny. Účinněji byla uplatňována průběžná motivace, učitelé využívali dřívější

poznatky žáků, jejich zkušenosti a rozvíjeli i mezipředmětové vztahy. Klasifikace žáků byla objektivní, zdůvodněná a na hodnocení se podíleli i ostatní žáci. Pozitivní posilování v průběhu práce nebylo časté. V jedné hodině bylo předčítání méně zdařilých pasáží pro žáky spíše demotivující. Vzájemného hodnocení žáků bylo využito při mluvních cvičeních, na sebehodnocení žáků byl kladen menší důraz. Závěrečné zhodnocení práce žáků v dané hodině se vyskytlo spíše výjimečně. Žákům tak nebyla poskytována potřebná zpětná vazba, která by měla zároveň motivační účinek.

Z frontálního pojetí výuky vyplývá i charakter komunikace v hodinách. Převažoval verbální projev učitele, žáci většinou jednoslovně odpovídali na položené otázky. Souvislejší projevy se omezily jen na mluvní cvičení, referát a ojedinělé reakce v literární výchově. Příležitost k spontánnímu souvislému vyjadřování ve sledovaných hodinách nebyla, žáci nebyli vedeni ani k vzájemné komunikaci, k diskusi o učivu a k jeho tvořivému uplatnění. Verbální projev učitelů byl kultivovaný, k správnému vyjadřování vedli i žáky. Ve sledovaných hodinách nebyl zaznamenán žádný projev nekázně, žáci respektovali vyučující a řídili se jejich pokyny. Ve většině hodin panovala příjemná pracovní atmosféra.

Ve všech sledovaných jevech, s výjimkou plánování a přípravy výuky, které byly velmi dobré, a tedy i celkově byla úroveň výuky českého jazyka průměrná.

Matematika

Výuka probíhala v kmenových třídách zařízených starším i novějším žakovským nábytkem. Kabinet matematiky je vybaven základními učebními pomůckami, didaktickou technikou a množstvím různých učebnic a sbírek příkladů i vhodnými výukovými programy pro práci na počítači. Materiální zajištění výuky ve sledovaných hodinách bylo na nižší úrovni. Prostor pro relaxaci ve většině sledovaných hodin chyběl.

V úvodu hodiny byla většinou provedena kontrola domácí přípravy, rozbor chyb krátké písemné práce žáků z minulé hodiny nebo frontální opakování. Převažující frontální metody práce učitelé dokázali zefektivnit využitím názorných pomůcek, ojediněle zařazením samostatné práce se společným vyhodnocením. Vyučující převážně vedli žáky k vyvozování nových poznatků a rozvíjeli jejich logické uvažování. Většinou však nebylo vyučujícími promyšleno a provedeno shrnutí a zobecnění poznatků. Při opakování učiva s využitím počítačů žáci měli prostor pro organizaci činnosti dle svého rozhodování. Při práci v hodinách prokázali dobré znalosti a upevněné pracovní návyky. Hospitované hodiny byly většinou ukončovány po zvonění ve spěchu, bez shrnutí učiva a zhodnocení práce žáků.

Vstupní motivace spočívala ve sdělení obsahu hodiny a seznámení žáků se vzdělávacími cíli. Vyučující upozorňovali na mezipředmětové vztahy a navazovali na životní zkušenosti žáků. Hodnocení žáků učiteli bylo zaznamenáno zřídka a žákům nebyla vždy poskytnuta okamžitá zpětná vazba s výjimkou práce u počítače. Opakování a procvičování s počítačem vedlo žáky k zájmu o práci a k aktivnímu učení. Kontrolu samostatné práce prováděli žáci většinou společně s vyučujícím nebo vzájemně mezi sebou.

V hospitovaných hodinách převládaly verbální projev a aktivity vyučujících, většinou nebyl vytvářen prostor pro diskusi žáků. Otázky byly vyučujícími kladeny tak, že vedly pouze k jednoslovným odpovědím žáků. Vyučující vedli žáky ke správnému používání geometrické symboliky a k matematickému vyjadřování.

Kvalita výuky matematiky byla ve sledovaných ukazatelích, s výjimkou velmi dobré organizace, forem a metod práce, i celkově průměrná.

Přírodovědné předměty (fyzika, chemie, přírodopis)

Pro výuku přírodovědných předmětů je škola velmi dobře materiálně vybavena. Výuka probíhala v odborných učebnách a kmenových třídách. Odborná učebna fyziky a chemie i učebna pro výuku přírodopisu jsou prostorné, čisté, dostatečně osvětlené a vybavené částečně opotřebovaným nábytkem. Výzdoba nástěnnými obrazy s tematikou probíraného učiva i estetická úroveň kmenových učeben byly nižší. Didaktická ani výpočetní technika ve sledovaných hodinách nebyla použita. Učební pomůcky jsou k dispozici v dostatečném množství, jejich modernizace probíhá jen pozvolna. V hodinách byly využity učebnice, učební texty, úkoly kopírované vyučujícími.

Psychohygienické zásady byly méně respektovány při relaxaci žáků. Střídání činností nebylo z hlediska psychohygieny vždy dostatečně četné. V některých kmenových třídách byly první lavice umístěny blíže k tabuli, což ztěžovalo její sledování žáky sedícími v prvních lavicích v řadě u dveří. Stínění oken v učebnách vytvářelo příznivé pracovní prostředí.

Struktura sledovaných hodin vycházela z frontálního způsobu výuky. Činnostnímu pojetí zakotvenému ve vzdělávacím programu lépe odpovídaly metody práce využitě v semináři z přírodovědných předmětů a v hodině věnované laboratorní práci. Množství a výběr učiva byly přiměřené schopnostem žáků, naplňování vytýčených cílů bylo vyučujícími sledováno. Frontální metody práce byly zpestřovány rozhovorem, diskusí či samostatnou prací žáků. Učebnice i další učební texty byly využívány účelně. V některých hodinách žáci používali i další publikace, výjimečně vystupovali s referáty, které rozšiřovaly základní učivo. Pracovní tempo ve všech hodinách umožňovalo žákům pracovat dle jejich možností, individuální potřeby byly zohledňovány. V hodinách přírodopisu byl kladen důraz na vzájemné vztahy ekosystémů, na odpovědnost člověka za zachování života na Zemi. Žáci byli vedeni ke sledování projevů živé přírody v okolí, porovnávali jednotlivé prvky stavby živých těl, dovedli pracovat s přírodninami a s dílčími obtížemi určovali rostliny podle klíče. V chemii žáci dokázali provést jednoduchou chemickou reakci ve zkumavce, rozlišovali výchozí látky a produkty. Menší důraz byl kladen na bezpečnost práce při chemických pokusech. Ve fyzice byli žáci zapojeni do provádění demonstračních pokusů, vyvozovali zákonitosti platné u jednoduchých mechanických strojů, či při vedení elektrického proudu. Méně efektivní bylo diktování zápisů do žakovských sešitů. Prostor pro vyjádření názorů žáků a pro alternativní řešení úkolů byl omezený. Skupinové aktivity byly zaznamenány jen v menší části sledované výuky. Učivo ve všech hodinách bylo interpretováno věcně správně.

Vstupní motivace byla často nahrazena informací o průběhu hodiny. Během hodin se dařilo motivovat žáky lépe. Učitelé vycházeli ze zkušeností žáků, poukazovali na používání technických prostředků v domácnostech. Mezipředmětové vztahy byly rozvíjeny mezi přírodovědnými předměty navzájem. Ve všech sledovaných hodinách věnovali vyučující dostatek času na zopakování předchozího učiva frontálním způsobem. Individuální zkoušení nebylo v žádné hodině zaznamenáno, přesto byl počet známek v žakovských knížkách z jednotlivých předmětů dostačující. Při hodnocení výkonů žáků byla méně využívána pochvala jako významný nástroj motivace žáků. Všichni vyučující průběžně sledovali výsledky procesu učení, chyby a nedostatky pozitivně laděným způsobem opravovali. Vedení žáků k sebehodnocení, stejně jako vyhodnocení hodiny v jejím závěru bylo vyučujícími provedeno jen zřídka. Iniciativa žáků při zvyšování materiálního zabezpečení výuky zajištěním přírodnin a vlastních obrazových publikací žáků s přírodní tematikou nebyla vždy využita.

Ve většině tříd převládala přátelská atmosféra, prostředí vzájemné důvěry, tolerance a spolupráce. Osobnost žáků byla respektována s jedinou výjimkou, kdy v rozporu

s pedagogickými zásadami vyučující dva žáky, kteří vyrušovali, postavila do koutů třídy. Žáci měli možnost vyjádřit své názory a v hodinách, kde byla zařazena skupinová práce, je mohli také tříbit v rámci diskusí se svými vrstevníky. Dominantní role učitele ve větší části sledovaných hodin neumožňovala dostatečný rozvoj komunikativních dovedností žáků. Verbální i neverbální projev vyučujících byl velmi dobrý a umocňoval příznivou atmosféru ve třídě. V hospitovaných hodinách převažoval pozitivní vztah žáků k vyučovaným předmětům i vyučujícím.

Organizace, formy a metody práce, motivace a hodnocení i interakce a komunikace byly průměrné, podmínky výuky byly velmi dobré. Celková kvalita výuky přírodovědných předmětů byla průměrná.

Hudební výchova a výtvarná výchova

Pro výuku hudební výchovy a výtvarné výchovy jsou na škole vyčleněny učebny, které jsou ve vztahu ke sledovaným předmětům průměrně vybaveny. V učebně hudební výchovy je umístěno pianino a audiotechnika. Nástěnné obrazy s hudební tematikou podněcují a umocňují v žácích hudební prožitky. Podnětnost prostředí v učebně výtvarné výchovy zvyšuje nový školní nábytek i výzdoba žakovskými výtvarnými pracemi. Psychohygienické zásady z hlediska pracovního prostředí byly respektovány, střídání činností ve většině hospitovaných hodin umožňovalo relaxaci žáků.

Organizační pokyny, kterými vyučující usměrňovali činnost žáků, byly jasné a přiměřené věku a možnostem žáků. Výběr, sled a množství informací byl úměrný jejich individuálním schopnostem. Hodiny hudební výchovy byly zaměřeny vedle hudební teorie a dějin hudby převážně na zpěv lidových a populárních písní. Vyučující s aprobací hudební výchova výrazně obohatila hodinu svým instrumentálním doprovodem. Zvuková nahrávka zařazená v jedné ze sledovaných hodin jen zčásti nahradila nástrojový doprovod. V úvodu hodin výtvarné výchovy byli žáci seznámeni s cílem a průběhem hodiny. Žáci ve své tvořivé činnosti využívali základní poznatky o výtvarných výrazových prostředcích, uplatňovali tvořivost a fantazii ve svém projevu. Metodické a odborné vedení žáků vyučujícími bez příslušné aprobace bylo na nižší úrovni. Organizace výuky vytvářela prostor pro individuální a skupinovou aktivitu žáků. V hudební výchově byla patrná zejména snaha učitelek vzbudit u dětí zájem o zpěv lidových písní.

Během probírání nového učiva vyučující prověřovali výchozí znalosti žáků, průběžně hodnotili a povzbuzovali žáky. Radou jim napomáhali zvládnout daný úkol. Podněcovali výtvarné vidění žáků a vedli žáky, s přihlédnutím k jejich možnostem, ke zdárnému dokončení výtvarného úkolu. Neopomenuli závěrečné zhodnocení výsledků práce a ocenili snahu žáků. Hodnocení žakovských prací bylo v ojedinělých případech méně objektivní, převažoval spíše motivační charakter.

Vyučující ve sledovaných hodinách dbali na vytváření příznivé pracovní atmosféry založené na vzájemné důvěře. Žáci projevovali pozitivní vztah k výuce, chovali se slušně a respektovali pokyny učitelů.

Podmínky výuky, organizace, metody a formy práce a motivace a hodnocení byly na velmi dobré úrovni, interakce a komunikace byly vynikající. Celkově měly hudební výchova a výtvarná výchova velmi dobrou úroveň.

Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání ve sledované oblasti

Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání vychází z hospitací ve sledovaných vyučovacích hodinách. Žáci prokazovali celkově velmi dobré vědomosti a dovednosti, dokázali je aplikovat při praktickém řešení zadávaných úkolů. Menší pozornost byla věnována oblasti hodnotové v rámci vzájemného hodnocení a sebehodnocení, neboť ve většině sledovaných hodin nebyli žáci k získávání těchto dovedností vyučujícími cíleně vedeni a dále pak v oblasti upevňování sociálních kompetencí žáků. Někdy byla dávana přednost předkládání hotových poznatků před aktivním učením, což bylo částečně i důsledkem uplatňovaného frontálního stylu výuky s převahou verbálního projevu učitele. Činnostní pojetí výuky, v níž by měli žáci příležitost aktivně se podílet na vlastním vzdělávání, samostatně se projevovat, získávat nové vědomosti vlastní činností, bylo ve sledovaných hodinách realizováno v menší míře.

Průběh a výsledky vzdělávání na prvním a druhém stupni i celkově byly na průměrné úrovni.

HODNOCENÍ PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ

Plánování

Koncepční záměry školy jsou stanoveny v Dlouhodobém programu rozvoje na období 2001-2003, který navazuje na předcházející čtyřletý program. V programu jsou vymezeny dvě oblasti – výchovně vzdělávací a materiální. Záměry formulované v první oblasti mají univerzální a nadčasovou platnost. Úkoly materiálního zabezpečení výuky jsou zcela konkrétní, odrážejí potřeby školy a jsou reálné. Jejich naplňování je v plánu zaznamenáváno. Roční plán zpracovaný na školní rok stanovuje úkoly vyučujícím, vedení předmětových komisí a metodického sdružení. Součástí plánu je přehled termínů pedagogických rad, hovorových hodin a schůzek s rodiči. Plánována je také účast žáků na soutěžích a olympiádách. Z ročního plánu práce školy vycházejí plány měsíční zahrnující všechny plánované akce, které na škole proběhnou nebo kterých se žáci a učitelé zúčastní. Roční plán je projednáván na poradě zaměstnanců školy. Výuka probíhá podle schválených učebních dokumentů a učební osnovy se ve většině předmětů daří plnit. Výjimkou je matematika na druhém stupni, kdy nebyly v loňském školním roce probrány dva tematické celky. Učivo je ve všech ročnících rozplánováno do tematických plánů s časovým vymezením. Výjimečně se nedaří probrat všechny stanovené tematické celky v daném ročníku a dochází k jejich přesunům do ročníků vyšších, což ztěžuje plnění úkolů v těchto vyšších ročnících. Sortiment volitelných předmětů dostatečně postihuje zájmy žáků a umožňuje jejich diferencované směřování k volbě povolání. Součástí ročního plánu je plán výchovného poradce a program protidrogové prevence, které vhodně stanovují úkoly na poli prevence sociálně patologických jevů a volby povolání, řeší též péči o žáky se specifickými poruchami chování a učení.

Plánování je pojato jako ucelený, provázaný a funkční systém, který umožňuje řádné fungování školy a plnění jejího poslání. Jeho úroveň je velmi dobrá.

Organizování

Chod školy je upraven organizačním řádem, jehož součástí jsou pracovní náplně všech kategorií pedagogických pracovníků, bezpečnostní technika a požární technika, vymezení

jednotlivých činností nezbytných pro práci školy a přehled poradních orgánů ředitelky školy. Schéma postihuje celou organizační strukturu, jsou z něj patny vzájemné vztahy podřízenosti a nadřízenosti. Pedagogická rada se schází zpravidla pětkrát ročně a hodnotí výsledky výchovně vzdělávacího procesu. Zápisy z pedagogických rad mají menší vypovídací hodnotu. Ve škole jsou ustaveny předmětové komise a metodické sdružení. Metodické sdružení prvního stupně se schází pouze dvakrát ročně (září, červen). Svoji funkci jako poradní orgán ředitele plní jen částečně. Ze zápisů pořízených z jejich jednání plyne orientace činnosti převážně na organizační část výchovně vzdělávacího procesu (např. sjednocení sešitů, učebnic, účast na soutěžích a příprava na ně), méně již na otázky modernizace metod a forem práce, využívání didaktické a výpočetní techniky, zkvalitňování motivace žáků a zlepšování podmínek výuky.

Povinná dokumentace školy je vedena, drobné administrativní závady byly částečně odstraněny během inspekce. Vnitřní řád školy obsahuje všechna ustanovení daná příslušnou vyhláškou. Obsahuje také obecnou citaci práv uvedených v Úmluvě o právech dítěte, což činí řád méně přehledným.

Během dopolední části vyučování je zařazena po druhé vyučovací hodině pouze patnáctiminutová přestávka, 5. vyučovací hodina je krácena o 5 minut, přestávka mezi dopoledním a odpoledním vyučováním trvá pouze 35 minut, místo vyhláškou daných 60 minut. Odpolední vyučování v délce dvou vyučovacích hodin bylo realizováno souvisle bez přestávky, jak bylo zjištěno hospitační činností. Režim vyučovacího dne byl v případě zkrácení přestávky na 15 minut a zkrácení 5. hodiny odsouhlasen přípisem MŠMT č. j. 25 595/2001-22 ze dne 25. 9. 2001. Odlišně upravený režim dne nerespektuje požadavky psychohygieny, komplikuje přípravu vyučujících v době zkrácených přestávek a skýtá menší prostor pro práci ve zkrácených hodinách. Malá skupina dojíždějících žáků obědvá během desetiminutové přestávky, což je velmi nevhodné. Menší důraz z hlediska psychohygieny je zvláště na druhém stupni kladen na vedení žáků k dodržování zásad hygieny. Jen zčásti se daří naplňovat ustanovení vnitřního řádu školy týkající se péče o školní nábytek (popsané lavice), čímž je snižována estetická úroveň tříd.

Rozvrh hodin je zpracován v souladu s učebním plánem, začlenění jednotlivých předmětů odpovídá pedagogickým zásadám i platným právním předpisům.

Informace uvnitř školy jsou přenášeny osobně, prostřednictvím nástěnky ve sborovně a školním rozhlasem. Informace do druhé budovy zprostředkovává zástupkyně ředitelky. Zákonní zástupci žáků získávají informace na třídních schůzkách, hovorových hodinách, při individuálních návštěvách školy a v případech zhoršení prospěchu nebo chování dopisem. Ředitelka školy se schází se zástupci tříd z řad rodičů. Škola se na veřejnosti prezentuje v místním tisku, pořádáním školní akademie, soutěžemi a vystoupeními.

Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2000-2001 obsahuje všechny náležitosti dané zákonem, má dostatečnou vypovídací hodnotu, avšak sebereflexe je uvedena jen sporadicky.

U učitelů fyziky používajících při výuce elektrická zařízení pod napětím nebyly nejpozději po 3 letech ověřeny znalosti bezpečnostních předpisů souvisejících s jejich činností. Učitelka chemie, která je osobou zaškolenou, nebyla nejpozději po roce opět proškolená, jak ukládá právní předpis.

Počet žáků zapsaných ve školním klubu k 30. září 2001 (104 žáků) uvedený ve výkazu o základní škole Škol (MŠMT) V 3-01 nekoresponduje se zjištěním inspekce, podle kterého bylo prokazatelně doloženo zapsání pouze 43 žáků.

V organizaci chodu školy byla zjištěna dílčí pochybení. Organizování je na průměrné úrovni.

Vedení a motivování pracovníků

Vedení školy je tvořeno ředitelkou školy a její zástupkyní. Obě pracovnice mají rozděleny kompetence v oblasti vzdělávacího procesu, ve výchovné oblasti se na vedení podílí i výchovná poradkyně a preventistka sociálně patologických jevů. Vedení školy uplatňuje spíše operativní způsob řízení. Kolektiv pracovníků školy je stabilizován, vládne v něm přátelská atmosféra a ochota ke spolupráci.

Kritéria pro odměňování jsou stanovena, zaměstnanci jsou s nimi seznámeni. Hodnocení probíhá jedenkrát ročně. Začínající učitelé ve škole nejsou, nekvalifikovaní se vzdělávají prostřednictvím kursů v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, avšak jiná pomoc pro ně organizována není. Pracovníci školy se podle možností zapojují do dalšího vzdělávání na základě nabídky pedagogického centra a referátu školství okresního úřadu. Zaměřují se na rozšíření vzdělání v oblasti jazyků, volby povolání, prevence sociálně patologických jevů, ekologie, méně na prohlubování vlastní odbornosti a nových metod vyučování, což se nepříznivě promítá i do úrovně vyučování jednotlivým předmětům. Oblasti sebehodnocení školy nebyla zatím věnována cílená pozornost.

Oblast vedení a motivování pracovníků je na průměrné úrovni.

Kontrolní mechanismy

Kontrolní činnost je operativní a je zaměřena na celou organizační strukturu. Ředitelka školy má zpracovaný plán hospitační činnosti. Na hospitační a kontrolní činnosti se podílí i zástupkyně ředitelky. Záznamy o hospitacích jsou vedeny a mají spíše popisný charakter, jsou zaměřeny převážně na činnost učitele. Málo účinná je zpětná vazba poskytovaná učitelům, neboť veškerá hodnocení vyznívají pouze kladně, nedostatky nejsou pregnantně formulovány a není navržena cesta k nápravě, což pracovníky nemotivuje ke zlepšení vlastní práce.

V zápisech z pedagogických rad, metodického sdružení a předmětových komisí nejsou prezentovány výsledky a opatření ke shledaným závěrům z kontrolní činnosti, rovněž tak chybí využití poznatků pro pozitivní ovlivňování další práce školy. Četnost hospitací z hlediska potřeby kontroly úrovně vzdělávací práce na škole a z hlediska objektivního hodnocení kvality práce jednotlivých pedagogických pracovníků je v tomto školním roce dostatečná. Jen okrajově je věnována pozornost oblasti metodické. Systematicky jsou sledovány a vyhodnocovány výsledky prospěchu a chování žáků a úspěchy žáků školy v soutěžích. Méně účinná je kontrola vedení povinné pedagogické dokumentace.

Kontrolní mechanismy jsou vytvořeny, nejsou však ve všech oblastech činnosti školy účinné, mají celkově průměrnou úroveň.

Hodnocení podmínek vzdělávání

Plánování má velmi dobrou úroveň, kvalita organizování, vedení a motivování pracovníků a kontrolních mechanismů je průměrná. Podmínky vzdělávání jsou celkově na průměrné úrovni.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

Výchovné poradenství

Vyučující pověřená výchovným poradenstvím splňuje kvalifikační předpoklady tak, jak ukládá právní předpis. Individuálně se vzdělává studiem odborné literatury i formou dalšího vzdělávání a účastní se pravidelně setkání výchovných poradců. Plán výchovného poradce na školní rok 2001/2002 je rozpracován do jednotlivých měsíců a obsahuje všechny oblasti výchovného poradenství. Výchovná poradkyně vede přehledně záznamy o žácích se specifickými poruchami učení a chování, včas je zajišťováno odborné vyšetření žáků a dokumentace předávána třídním učitelům. Volbě povolání je věnována patřičná pozornost.

Vedle minimálního preventivního programu sociálně patologických jevů má škola zvlášť zpracovanou oblast šikany, metodikem pro prevenci šikany je ředitelka školy. Všichni pedagogičtí pracovníci jsou o této problematice pravidelně informováni na pedagogické radě. Hlavním cílem minimálního preventivního programu je výchova ke zdravému životnímu stylu, která probíhá již od prvního ročníku. Na škole jsou organizovány přednášky na aktuální téma diferencovaně pro jednotlivé věkové skupiny dětí, které vedou odborníci z protidrogových středisek, Policie ČR, zdravotnictví, pedagogicko-psychologické poradny. Minimální preventivní program je systematicky plněn a pravidelně vyhodnocován, je neformální a funkční.

Činnost školy v oblasti výchovného poradenství a prevence sociálně patologických jevů je na vynikající úrovni.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Rozhodnutí o zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení č. j. 121/96-S-00 ze dne 27. 3. 1996
- Zřizovací listina ze dne 6. 3. 2002
- Třídní knihy pro školní rok 2001/2002
- Třídní knihy pro třídu IX. A, IX. B ve školním roce 2000/2001 a pro třídu VIII. A, VIII. B ve školním roce 1999/2000
- Třídní výkazy a katalogové listy žáků navštěvujících školu ve školním roce 2001/2002
- Záznamy o volitelných a nepovinných předmětech ve školním roce 2001/2002
- Rozvrh hodin pro školní rok 2001/2002
- Vnitřní řád školy ze dne 24. 3. 1998 s dodatkem č. 1 ze dne 4. 9. 2000
- Rozpis zvonění na ZŠ TGM Rajhrad 2001/2002 ze dne 1. 9. 2001
- Zápisy z pedagogických rad ve školním roce 2001/2002
- Rozhodnutí ředitelky o odkladu povinné školní docházky ve školním roce 2001/2002
- Osobní dokumentace žáků se zdravotním postižením ve školním roce 2001/2002
- Doklady o nejvyšším dosaženém vzdělání pedagogických pracovníků působících ve škole ve školním roce 2001/2002
- Výkaz o základní škole Škol (MŠMT) V3-01 k 30. 9. 2001
- Organizační řád školy ze dne 1. 9. 1997
- Pokyny pro žáky pro předmět pracovní činnosti ze dne 1. 9. 1997

- Řád tělocvičny
- Řád učebny fyziky a chemie
- Řád školní dílny
- Řád počítačové učebny
- Řád pro činnost na hřišti ze dne 1. 9. 2001
- Řád cvičné kuchyňky ze dne 1. 9. 2001
- Pracovní plán školy ZŠ TGM Rajhrad 2001/2002 ze dne 10. 9. 2001
- Výroční zpráva ZŠ TGM Rajhrad 2000/2001 ze dne 30. 6. 2001
- Dlouhodobý program rozvoje ZŠ TGM Rajhrad – období 1996-2000 ze dne 27. 2. 1996
- Dlouhodobý program rozvoje ZŠ TGM Rajhrad na období 2001-2003 ze dne 1. 3. 2001
- Plán výchovného poradce na školní rok 2001/2002 na ZŠ TGM Rajhrad ze dne 1. 9. 2001
- Preventivní program v oblasti šikany ze dne 20. 2. 2001
- Program protidrogové prevence na ZŠ TGM Rajhrad ve školním roce 2001/2002 ze dne 10. 9. 2001
- Tematické plány sledovaných předmětů pro školní rok 2001/2002
- Vzorek písemností žáků a žakovských knížek ve školním roce 2001/2002
- Přípis MŠMT č. j. 25 595/2001-22 ze dne 25. 9. 2001
- Protokoly o opravných zkouškách za školní rok 2000/2001
- Inspekční zpráva č. j. 123-048/98-11070 ze dne 6. 4. 1998
- Plán hospitační činnosti a hospitační záznamy ve školním roce 2001/2002

ZÁVĚR

Průběh a výsledky vzdělávání byly na průměrné úrovni, stejnou kvalitu měly i podmínky vzdělávání. Menší důraz je kladen na modernizaci výuky z hlediska používaných metod a forem práce, na intenzivnější motivaci žáků, jejich vedení k sebehodnocení a k rozvoji jejich komunikativních dovedností. Činnostní pojetí výuky zakotvené v deklarovaném vzdělávacím programu není zcela naplňováno. Úroveň vědomostí a dovedností žáků byla velmi dobrá, méně jsou rozvíjeny sociální kompetence. Ve srovnání se závěry minulé inspekce provedené v březnu 1998 se zlepšilo plánování školy. V kvalitě výuky na obou stupních byla zaznamenána jen dílčí zlepšení, hodnocení se výrazněji nezměnilo.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři:	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	RNDr. Karel Pígl	RNDr. Karel Pígl, v. r.
Člen týmu	PhDr. Helena Kneselová, CSc.	PhDr. Helena Kneselová, CSc., v. r.
Člen týmu	Mgr. Zdeňka Vladíková	Mgr. Zdeňka Vladíková, v. r.
Člen týmu	PaedDr. Danuše Pytelová	PaedDr. Danuše Pytelová, v. r.
Člen týmu	Mgr. Jiří Brauner	Mgr. Jiří Brauner, v. r.

Ve Znojmě dne 20. června 2002

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 3. 7. 2002

Razítko

Ředitelka školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu

PhDr. Dagmar Malotová, ředitelka školy

PhDr. Dagmar Malotová, v. r.
podpis

Předmětem inspekce bylo dílčí zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů. Dle § 19 odst. 7 téhož zákona může ředitelka školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň

Průměrný	<i>Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň</i>
Pouze vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>

Plní, je v souladu	<i>Dodržuje, čerpá účelně, efektivně</i>
Neplní, není v souladu	<i>Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
KÚ JmK Brno	30. 7. 2002	218/2002
Město Rajhrad	30. 7. 2002	219/2002

Připomínky ředitele(ky) školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
----	----	Připomínky nebyly podány